

ΑΠΟ ΤΗΝ ΜΕΣΑΙΟΝΙΚΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΔΑΜΑΛΑ

Τά φρουράτ' Αχμέτ του Γ' κατεβαίνουν στην Ελλάδα. «Θρήνος και αιχμαλωσία του Μωρέως». Πόλεμος Ένετών και Τούρκων. Το λάφυρο ενός Άλγερινου πειρατού. Το πάθημα ενός λαϊμάργου Δεσπότη. Τι κάνει ο φρόβος της κρεμάλας. Ο χερσόμυλος και τ' Αραπέπουλο. Πειός ήταν ο Έπίσκοπος του Δαμαλά.

Κατά την άνοιξη του 1715 ο Σουλτάνος της Τουρκίας Αχμέτ ο Γ', παίρνοντας θάρρος από τις νοτιές άζομη επιτυχίες του έναντιόν του Αυτοκράτορος των Ρώσων Πέτρου του Μεγάλου, βρήκε μία άσημαντη άφορμή για να κηρύξη τόν πόλεμο έναντιόν της Ένετίας. Σκοπός του ήταν να ξαναπάγη τόν Μωριά, πού τόν είχε άποσπάσει από την Τουρκική κυριαρχία ο περίφημος στρατάρχης Φραγκίσκος Μοροζίνης, ο έπωνομασθείς Πελοποννησιακός και τόν όποιον κατεκράωσε στην Ένετία ή συνθήκη του Κάρολιτς τή 1699. Στο γνωστό ιστορικό έπος πού φέρνει τόν τίτλο «Θρήνος και αιχμαλωσία του Μωρέως» και εινε τής εποχής εκείνης, ή Πελοπόννησος έθεωροτο τότε : «*Η καύχησι τής Βενετίας τής πιάτσας τού σταντάρδου*». Για τούτο, και όταν ή Ένετία ή θαλασοκράτειρα Νύμφη του Άδρια έχασε την πολύτιμη αυτή κτήση της, έξασθένησε πολύ και άρχισε να ξεπέτρι. Όπως μαρτυρεί ο ποιητής τού «Θρήνου» Μάνθος Ίωάννου, αύτοπτης μάργος τών γεγονότων.

*«Απ' όσα ρένια βρισκονται
Ο Μωριάς εινε Βασίλειον
ώς όλα τ' άστρα τ' ούρανού
θαμπώνουν άπ' τόν Ήλιο !...»*

Στρατός λοιπόν από 120 χιλιάδες άντρες, από τούς όποιους 40.000 Γενίτσαροι, με άρχηγό τόν πριοβήτο Μεγάλο Βεζύρη Άλη Δαμάτ Κοιμωρτζή έξεκίνη άπό την Άθριανούπολη προτειμώμενος έπί τού Σουλτάνου. Ως στη Λάρισα ο στρατός αυτός συνοδεύεται από την ιερή σημαία τού Προφήτου πού έξοργίζει έξாலό τού φανατισμό τών πιστών. Στις 14 Ίουνιου 1715 ο στρατός αυτός μπαίνει στην Ένετοκρατούμενη Πελοπόννησο, κυριείει γοργά τού φρούδιου τής Άκροκορίνθου και κατεβαίνει άσυγκράτητος στην πρωτεύουσα τού Βασιλείου τού Μωρέως, στο Ναύπλιο.

Το Ναύπλιον ήταν τότε κατά τόν ποιητή τού «Θρήνου» :

*«κορώνα του Μωρέα
κι' όλα τού όπιοζόζταν
σάν στον Άρχιερέα !»*

Ο Όθωμανικός στρατός φτάνει και σταματοπεδείει στην Τρίιθα, μισή ώρα έξω από την πόλι. Στόν ίδιο καιρό, ισχυρός Τουρκικός στόλος από έξήντα μεγάλα πολεμικά πλοία κ' εκατό γαλέρες και γαλιάτσες, με ναύαρχο τόν Κατετάν Πασά Τζανούμ Χότζα τόν Κορωναίο, κατεβαίνοντας από τόν Έλλησποντο, μπαίνει στόν εύρωχο Άργολικό Κόλπο και ριχνει άγκυρα στό Τολό, (τήν άρχαία Άσίνη), όπου ήταν τότε ο Ναύσταθμος και τά ναυπηγεία τών Ένετών !...

Ο Όθωμανός στρατηλάτης, άμα έστρατοπέδευσε κοντά στην άκρόπολι της Τρίινθος, στέλνει τού δαγωμάνο του στόν Ένετό Διοικητή τού Ναυπλιου στρατηγό Άλέξανδρο Μπόνο και τόν διατάζει να τού παραδώσει άμέσως τά Ναυπλιακά φρούδια, δηλ. τού Παλαμήδι και τόν Ίτς-Καλέ :

*«Τό Δαγωμάνο του έστειλε στ' Ανάπλι με τή βία
Στό Γενεράλη με καλό να δώση τά κλειδιά...»*

Άλλ' οί πρόκριτοι τής Πελοποννημής πόλεως συνεβούλευαν τού Διοικητή να άντισταθί. Και όπως λέει τού ποιήμα :

*«Ο Γενεράλης τ' άποκρίθηκε με πάσα έλευθερία
Πώς τού Βεζύρη δε χρωστώ να δώσω τά κλειδιά
Κι' άν ίσως θέλει τά κλειδιά, άς μου κάνη τή χάρι
Στό Παλαμήδι κρέμονται, κι' άς έρθη να τά πάρη...»*

Ο Σερρακήσιος θιμοκλής, προσκαλεί τόν Κατετάν Πασά να πλεύση άμέσως και ν' άποκλείσει τού Ναύπλιον. Κ' έτσι στις 5 Ίουλίου 1715 ο Όθωμανικός στόλος φανερώνεται στός άπέναντι τού Ναυπλιού Μύλους τής Λέρνης. Για ν' άναγκάσει τούς πολιορκουμένους να παραδοθούν μιά ώρ' άρχίστερα, ο Τούρκος ναύαρχος, άποκλείει κάθε βοήθεια πού μπορούσε να τούς έρθη από θαλάσσης, σχηματίζοντας με τά πλοία του πυκνή άλυσίδα από την παραλία τής Λέρνης μέχρι τού άπέναντι άκρωτηρίου τής Καραθώνας. Κι' ο ποιητής διηγείται :

*«Την Τρίτη άρβάρεισε τού Τούρκου ή άρμάτα
τ' Ανάπλι να φοβίσουνε για να δοθί με πάτα.
Από τούς Μύλους άρχισε να κάνη τού κορδόνι,*

*στην Καραθώνα τούκλεισε κανείς να μη γλυτώνη.
Κάτεγα είκοσιτέσσερα, καράβια έξηνταδύο
γαλιώτες ήσανε πολλές πού τούκλεισαν τριγύρω...»*

Κατά την ναυτική συνθήκη τής εποχής, ο Όθωμανικός Στόλος ένωδοθεύετο και από πολλά πειρατικά πλοία, Άλγερινικά, τά όποία ήταν γεμάτα από κουρσάρους να σφάζουν και να λεηλατήσουν, με την άνοχη τών Τούρκων.

Κοντά στην είσοδο τού Άργολικού Κόλπου, στόν πορθμό πού χωρίζει τή νήσο Καλαύρια (τό σημερινό Πόρο) από την άπέναντι παραλία τής άρχαίας Τρούθηνος (τό σημερινό Δαμαλά), ένας Άλγερινός πειρατής πλέοντας με τού καράβι του για ν' άνταμώνη τόν Όθωμανικό Στόλο, διεκρινε μιά μικρή ψαρόβαρκα, ή όποία είτε γιατί την είχε στρώσει άντίθετος άνωμορ, είτε για να ψαρέψη περισσότερα ψάρια, είχε άπομακρυνθεί από την παραλία.

Στή βαρκούλα αυτή ήταν έμοια ψαρεύοντας ο Έπίσκοπος τού Δαμαλά. Ο καλοφαγάς Δεσπότης, μη φανταζόμενος τόν κίνδυνο πού διέτρεχε από τούς κουρσάρους, είχε πολύ ξεθαρωθεί. Όταν ελθε μπροστά τού πειρατικού, ήτανε πειά άγρία. Οί κουρσάροι τόν έπιαναν, τόν έβριζαν στό άμπάρι και τόν έφεραν σκλάβο στόν άρχιναύαρχο τού Στόλου.

Ο Κατετάν Πασάς ύπεκράωσε τόν αιχμάλωτο Έπίσκοπο να γράψη στους πολιορκουμένους Ναυπλιείς συμβουλευτικές έπιστολές. Τους έξόριζε να πάψουν να βοηθούν τούς άλλοδόξους Ένετους και να κάνουν ότι μπορούν για τή γρήγορη παράδοση τών φρουριών. Πρέπει να σημειώσουμε, ότι ο δυστυχής Έπίσκοπος στην άρχή δεν ήθέλησε να γράψη ένα τέτοιο γράμμα, όταν όμως ελθε να ετοιμάζοντ ό σχοινί για να τόν κρεμάσουν στην άντίνα τής ναναρχίδος τά γονάτα του έλύθησαν από τού φρόβο και δέχτηκε να γράψη ότι τού υπάγορευαν.

Έν τούτοις, για να δώση στους όμογενεις του να ένοιωσουν ότι έγραψε κατόπιν βίας, έβαλε χουρά στην έπιστολή του και τού ακόλουθο ύστερόγραφο :

*«Έπίσκοπος κρεμάμενος
Έγραφε κι' άπόγραφο.»*

Άλλά δεν ήταν μόνον ο Έπίσκοπος πονηρός. Ήταν και ο Κατετάν Πασάς, ο όποιος ανέκάλυψε τού ύστερόγραφο, διάταξε να δειχουν μέχρις αίματος τού δυστυχή κληρικό και τέλος να τόν παραδώσουν πάλι στόν Άλγερινό πειρατή, ο όποιος μπορούσε να τόν κάνη ότι θέλει.

Έμεινε λοιπόν στό Άλγερινό καράβι ο αιχμάλωτος Έπίσκοπος ύπαρχομένος να κάνη τις έξευτελιστικότερες άγχαρες. Ούτε τά γρηατεία του, ούτε τού σχήμα του, στάθηκαν ικανά να μαλάξουνε τις καρδιές τών πειρατών.

Έτέλος ή πολιορκία έτελειώσε. Τό Άνάπλι παραδόθη στους Τούρκους, ο στόλος έφυγε και μαζί με αυτόν ο Άλγερινός πειρατής, φέροντας μαζί και τόν κακότυχο Έπίσκοπο. Τόν έπιγαινε ύπηρέτη στό σπίτι του !

Η γυναίκα τού πειρατού, άμα τόν ελδε γέρο, σέφτηκε να τού δώση δουλειές άνάλογες με τή σωματική του κατάσταση. Τόν άνάγκασε ν' αλέθι σιτάρι με τού χερσόμυλο και ν' άποκομίζη κουνώνιας τού μωρό της, τού πειρατόπουλο !...

Με Ίώβειο ύπομονη ο ταλαιπόρος κληρικός έκτελούσε τή διπλή αυτή έξευτελιστική άγχαρεία, με τού χέρι αλέθοντας και τού πόδι κουνώνιας. Καμμιά φορά όμως οικτείροντας τήν τύχη του και τά αίτια πού τήν έπροκάλεισαν, έσυγοιμορμούριζε τού ακόλουθο τραγούδι !

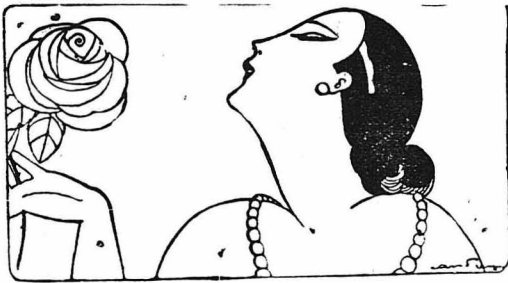
*«Πίσκοπε τού Δαμαλά,
Δίχως νου, δίχως μυαλά,
Τά λιανά δεν ήθελες
Τά μεγάλα γέρουεες,
Γύονα τού χερσόμυλο
Κύονα τ' Αραπέπουλο...»*

Τό τραγούδι αυτό διατηρείται ακόμη στα λαϊκά στόμια, για να χαρακτηρίση τήν πλεονεξία και τ' άποτελεσμάτα της.

Πενήντα χρόνια άργότερα, στα 1765, ο Άγγλος περιηγητής Σάντλερ έπέγρασε από τού Δαμαλά και άκουσε τούς στίχους αυτούς από τού

Άλγερινός πειρατής

— ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΕΚΔΟΤΑ —

Δικτάτωρ και... Διδάκτωρ

Στη πρώτη Έθνοσυνέλευση του 1910, όταν εγίνετο η ιστορική συζήτηση αν η Βουλή θα ήταν 'Αναθεωρητική ή Συντακτική, ο Βενιζέλος εκηρύχθη υπέρ της 'Αναθεωρητικής.

Μερικοί φίλοι του όμως «Συντακτικοί» του παρήγγειλαν ότι είνε κατά της «Αναθεωρητικής» και έπρόβαλαν διάφορα νομικά κωλύματα έναντίον της.

Ο Βενιζέλος στην αρχή δέν ειπε τίποτε. Τό απόγευμα όμως στη Βουλή, ανέβηκε άπάνω στό βήμα και δήλωσε τά έξης, όλίγον πρό της ψηφοφορίας :

— Και Συντακτικοί αν γίνετε θα σάς διαλύσω. Δέν κυβερνούν τά έπιστημονικά δόγματα, αλλά ή ανάγκη τών πραγμάτων.

— Είσαι δικτάτωρ τό λοιπόν; τού ειπεν ό μακαρίτης Ράλλης.

— Όχι δικτάτωρ, αλλά διδάκτωρ. Σας διδάσκει δηλαδή !... 'Απήντησεν ό Βενιζέλος.

'Η έφημερίδα του Μερκούρη

Μιά φορά ειζε πάει να παρακολουθήση τάς συνεδριάσεις της Βουλής, ό τότε Δήμαρχος 'Αθηναίων κ. Στυρ. Μερκούρης.

'Επειδή όμως ή Βουλή άργοσε ν' άρχισή, για να περάση την ώρα του, πήρε και διάβαζε μιá Γαλλική έφημερίδα.

'Από κάτω τόν έβλεπαν οί Ε. Ρέπουλης και Ν. Δημητρακόπουλος, ύπουργοί και οί δύο τότε.

— Τι να διαβάξη άραγε και είνε τόσο άφοσιωμένος, ρώτησε ό μακαρίτης Ρέπουλης, ό όποιος ως μύθος δέν διέκρινε καλά τόν μακαρίτη τόν Δημητρακόπουλο.

— 'Εφημερίδα φράγκικη.

— Δηλαδή ;

— **Μερκούρη ντε φράνς**, απάντησε λογοπαίζων ό τότε ύπουργός της Δικαιοσύνης.

στόμα ενός πατά που τόν έφιλοξένησε.

'Αλλά πούδς ήταν ό δυστυχημένος αυτός 'Επίσκοπος ; Οί ιστορικοί έχουν ανακαλύψει τ' ονομά του. 'Ο μακαρίτης Λαμπρινίδης γράφει τ' ακόλουθα :

«... 'Ο τοιαύτα ύποστάς έν 'Αλγερίω 'Επίσκοπος του Δαμαλά ήταν ό θεοφιλέστατος 'Ιακώβος, ό κατά τάς παραμονάς της τελευταίας ύπό τών Τούρκων αλώσεως της Πελοποννήσου ευκλεώς άρχιερατεύον της 'Επισκοπής Δαμαλά και Πεδιάδος, όπως κατά τόν Μεσαίωνα έκαλείτο ή όμορος τή άρχαία Τροίζην. 'Επιθαν- ρία έν τού Φραγκικού φρουρίου αυτής Πιάδας, τού έν έτει 1205 άνεγερθέντος ύπό τού κατακτητήσαντος μέγα μέρος της Πελοπον- νήσου Μαρκίονος Μομφεράτου Βονιφάτιου. Είς την έκδοχήν ταύτην άγόμεθα έν συγχρόνως έπιγραφών διατηρουμένων άκόμη και σήμερα έν επί άρχαίων χριστιανικών ναών της 'Επισκοπής Δαμαλάν και Πεδιάδος, έν τών οποίων μάλλον άξία λόγου είνε ή έπομένη :

«Ούρανός πολύφωτος ή 'Εκκλησία ένδειχθη, άπαντας φταταγοούσα τούς πιστούς' έν' ό έστότες κραυγάζομεν Τούτον τόν οίκον στερέωσον, Κύριε» .

«'Εν έτει αμν' (1713) άρχιερατεύοντος του Θεοφιλεστάτου 'Επισκόπου Κυρ. Κυρ. 'Ιακώβου».

'Ο δυστυχής 'Επίσκοπος δέν εδύτησε ν' άπελευθερωθί. 'Ενα πρωί τόν εύρησαν νεκρό πλάγι στό χειρόμυλο και τόν έθαψαν έξω από την πόλι του 'Αλγερίου.

Ο Παλιός

ΞΕΝΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ

ΟΙ ΣΙΔΗΡΟΥΡΓΟΙ

(Τού 'Ισπανού Σαντιάγο Ρεσσινιέλ)

Με τό γλυκό ρυθμό του φρεσοού
'Ας φεύγη τό τραγούδι μας ξυπνούς να μάς βαστάει.
Μακριά από μάς ή τριπελιά
'Εμπρός άδέφρια στη δουλειά !
Πιμ πάμ - πιμ πάμ !
Δουλειά, παιδιά !
Κ' ύστερ' άνάπαυση γλυκειά...

'Ο 'Ισκιος πός είν' όμορφος όταν ό ήλιος καίει !
Και τό κρεββάτι τί γλυκό σάν ζάνει κούβ !
Και για τόν άνθρωπο ή δουλειά μιá ξαγορά είνε λέει
Μπρός για μιá τέτοια ξαγορά
Πιμ πάμ - πιμ πάμ !
Δουλειά, παιδιά !
Κ' ύστερ' άνάπαυση γλυκειά.

'Αδέφρια, άς τραγουδήσομε τό θλιβερό τραγούδι'
'ή ή ώρα φθάνει που ζανείς τίποτε πιά δέν ζάνει,
Για στοχασθήτε τό γλυκό, τόν ήσυχο τόν ύπνο
τόν ύπνο τόν αιώνο κάτω άπ' τά κυπαρίσσια...
Πιμ πάμ - πιμ πάμ !
Δουλειά, παιδιά !
Κ' ύστερ' άνάπαυση γλυκειά...

ΤΡΑΓΟΥΔΑΚΙ

(Τού Παύλου Βερλαίν)

Μέσ' στό θολό ποτάμι από την καταγήνά
'Ο 'Ισκιος άπ' τά δέντρα πεθαίνει σάν καπνά,
'Ενώ ψηλά στ' άληθινά τά κλώνια
Στενάζουν τά τρυγόνια.

Πόσες φορές διαβάτη στό σκοτεινό αυτό τόπο
Τόν ίδιο έαυτό σου γλυκό κ' έσύ δέν είδες,
'Ενώ θα κλαίγαν στα ψηλά φυλλώματα
θλιμμένες οί πνιγμένες σου έλπίδες ;...

Τ Η Ν Υ Χ Τ Α

(Τού Γερμανού Αδούστου Φέν Πλάτεν)

Πός πετάχθηκα άπάνω στη νυχτιά, στη νυχτιά
κίτι αισθάνθηκα μ' έσερρεν όξω—
τούς δρόμους παράτησα που ό σκοπός άγρυπνά
και διαβαίνο σιγά,
στη νυχτιά,—στη νυχτιά,
την πύλη με τό γοητικό τό τόξο...

Τού μύλου βροντούσαν τά νερά στα χειριά,
άκουμπώ στό χειρτίρι
και τά κίματα κοιτάζα κάτω βαθιά,
ζηματίζαν σ-γά
στη νυχτιά - στη νυχτια,
δίχως ένα στα πίσω να σύρη...

Γυρονούσανε πλήθια τιάστέρια πολλά
σε δρόμο έναριμόνιο άπάνω,
τό φεγγάρι φωτούσε μαζί γαληνά,
σπιθιαζάν σιγά
στη νυχτιά—στη νυχτιά,
μέσ' άπ' τό διάστημα τό πλάνο...

'Εκοίταξα άπάνω στη νυχτιά στη νυχτιά,
έκοίταξα κάτω και πάλι...
'Αλλοί, όπως τίς μέρες σου πέρασες πειά,
τόρα πνίξε σιγά
στη νυχτιά—στη νυχτιά,
την μετάνοια στην καρδιά σου που πάλλει !...